

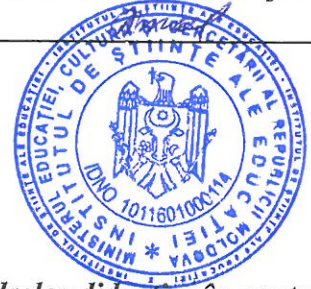
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

APROBAT

în ședința Consiliului Științifico-Didactic
din 24.06 2021, proces verbal nr. 9

Președinte VICOL Nelu, dr., conf. univ.

RAPORT ȘTIINȚIFIC
pentru semestrul I, 2021

Proiectul *Fundamentarea paradigmei de profesionalizare a cadrelor didactice în contextul
provocărilor societale, cifrul 20.80009.0807.45*

Prioritatea strategică IV – Provocări societale

Aprobat prin Decizia Colegiului Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare nr. 01 din
03.01.2020, Decizia Consiliului *Autorității contractante* nr. 6 din 28 decembrie 2020, Ordinul
Autorității contractante nr. 27-PC din 29 decembrie 2020, Ordinul ANCD nr. 01-PC din
10.01.2020

Înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera *științei și inovării* cu cifrul 20.80009.0807.45
Contract (de finanțare/cu privire la finanțarea și executarea proiectului) Ordinul *Autorității*
contractante nr. 27-PC din 29 decembrie 2020

Parteneri:

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Universitatea de Stat „B.P.-Hasdeu” din Cahul

Conducător / Coordonator IȘE de proiect

VICOL Nelu, dr.conf.univ.

Coordonat
Director adjunct Cercetare și Relații Internaționale
PALADI O. dr., conf. univ.

Chișinău 2021

CUPRINSUL:

1. Lista executorilor (Anexa 1)	3
2. Sarcinile propuse spre realizare pentru trimestrul I	4
3. Rezultatele științifice ale cercetătorilor efectuate în cadrul proiectului pentru etapa de raportare	7
4. Concluzii	23
5. Diseminarea rezultatelor obținute în formă de publicații (Lista publicațiilor științifice ce țin de rezultatele obținute în cadrul proiectului – conform Anexei 2)	26
6. Diseminarea rezultatelor științifice obținute în formă de prezentări (comunicări, postere, teze/rezume/abstracte) la foruri științifice (<i>Lista forurilor la care au fost prezentate rezultatele obținute în cadrul proiectului de stat. Pentru fiecare for se indică titlul prezentării cu indicarea tipului (comunicare, poster) și a persoanei care a prezentat rezultatele și/sau titlul tezei/rezumatul/abstractului cu datele bibliografice de rigoare (dacă a fost), precum și participanți pasivi din cadrul proiectului</i>)	27
7. Alte date importante (Anexa 3)	34

Anexa 1**Lista executorilor** (*titlul științific, funcția și unitatea în cadrul proiectului*)

Nr d/o	Numele/Prenumele	Titlul științific	Funcția (%) în cadrul proiectului
1	Vicol Nelu	Dr., conf. univ.	Cercet.șt.coordonator, 0,5
2	Isac Ștefania	Dr., conf. univ.	Cercet.șt.coordonator, 1,0
3	Patrașcu Dumitru	Dr.hab., prof. univ.	Cercet.șt.coordonator, 1,0
4	Pogolșa Lilia	Dr.hab., prof. univ.	Cercet.șt.principal, 0,25
5	Țvircun Victor	Dr.hab., prof. univ.	Cercet.șt.principal, 0,5
6	Afanas Aliona	Dr., conf. univ.	Cercet.șt.coordonator, 0,5
7	Cebanu Lilia	Dr., conf. univ.	Cercet.șt.superior, 0,5
8	Berlinschi Eugenia	-	Cercet.științific, 0,5
9	Vrabii Violeta	Dr., lect. univ.	Cercet.șt.superior, 0,25
10	Melnic Natalia	Dr. lect. univ.	Cercet.șt.superior, 0,25
11	Gherștega Natalia	Dr.	Cercet.șt.superior, 0,25
12	Baleca Marcelina	-	Cercet.șt.stagiar, 0,25
13	Gaiciuc Valentina	-	Cercet.șt.stagiar, 0,25
14	Ghenciu Nicolae	-	Cercet.șt.stagiar, 0,25

SARCINILE PROPUSE SPRE REALIZARE PENTRU TRIMESTRUL I

Etapa a II-a a Proiectului se axează pe problematica privind *Reconceptualizarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare profesională*.

Conform planificărilor proiectului în trimestrul II, activitățile membrilor echipei s-au axat pe:

- a) identificarea dimensiunilor socio-psiho-pedagogice și culturale privind reconceptualizarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare profesională
- și**
- b) elaborarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă.

În contextul temelor de cercetare individuală membrii echipei au investigat următoarele aspecte:

I. La nivel epistemic:

- argumentarea și interpretarea epistemică, procesuală și semantică a conceptului de „școală” în temporalitatea stadială, în semnificațiile societale și culturale și în contextul funcției de corespundere/de conformitate (Vicol Nelu, Pogolșa Lilia, Țvircun Victor);
- analiza practicilor naționale și internaționale privind teoria și praxiologia evoluției în carieră a cadrelor didactice (Afanas Aliona);
- analiza stadiilor carierei, etapele esențiale în evoluția/avansarea în carieră care pot fi definite ca tipare generale ale progreselor, obligațiilor esențiale și schimbărilor în activitățile întreprinse de un individ de-a lungul vieții active (Afanas Aliona);
- expertiza conceptului de traseu; de profesionalizare a cadrelor didactice cu identificarea etapelor și condițiilor psiho-pedagogice și sociale de dezvoltare reușită în cariera didactică (Isac Ștefania);
- identificarea și argumentarea dimensiunilor socio-psiho-pedagogice și culturale privind reconceptualizarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice din perspectiva conceptelor „tradițional” și „modern” în procesul de formare continuă (Isac Ștefania);
- abordări contemporane în descrierea problemei privind delimitarea conceptelor „tradițional” și „modern” de formare a cadrelor didactice cu referință la traseul de profesionalizare a acestora (Isac Ștefania);
- studiul analitic privind dezvoltarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă din perspectiva managerială (Cebanu Lilia);
- determinarea interferențelor între dezvoltarea personală /profesională și brandingul profesional (Vrabii Violeta);
- valorizarea noțiunii de timp în contextul traseului de profesionalizare a cadrelor didactice, managementul timpului (Patrașcu Dumitru, Melnic Natalia).

II. La nivel praxiologia/metodologic:

- mini-studiul Cadrul normativ și metodologic cu privire la evoluția în carieră a cadrelor didactice (Afanas Aliona);

- au fost stabilite criteriile de evaluare pentru evoluția în carieră în baza atestării cadrelor didactice (Afanas Aliona);
- aspecte metodologice ale dezvoltării traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă din perspectiva managerială: (Cebanu Lilia);
- Strategii de dezvoltare a traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă din perspectiva managerială (Cebanu Lila);
- instrumente pentru studiul comparativ, sistematizarea studiului teoretic (Vrabii Violeta);
- chestionarul „Școala cum este ea și cum ar trebui să fie” (Vicol Nelu);
- chestionarul „Dezvoltarea personală / profesională prin branding profesional” (Vrabii Violeta);
- chestionarul diagnostic/de opinie dedicat cadrelor didactice și de conducere: linkul https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdHgs58HcpQEBUMujFe_IJYQwIBObNMj-TkZRfvAuAsWrWkzQ/viewform?usp=sf_link (Cebanu Lilia);
- modelul de cercetare experimentală privind condițiile socio-psiho-pedagogice în asistarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice (Isac Ștefania).

Rezultatele științifico-metodologice și praxiologice:

- abordări contemporane în descrierea problemei: delimitarea conceptelor „tradițional” și „modern” de formare a cadrelor didactice cu referință la profesionalizarea acestora;
- repere conceptuale privind profesionalizarea cadrelor didactice;
- model de cercetare experimentală privind condițiile socio-psiho-pedagogice în asistarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice;
- conceptul de traseu de profesionalizare a cadrelor didactice cu identificarea etapelor și condițiilor psiho-pedagogice și sociale de dezvoltare reușită în cariera didactică;
- seturi de materiale experimentale privind implementarea paradigmei de profesionalizare a cadrelor didactice axate pe competențe;
- chestionare de diagnosticare;
- instrumente pentru studiul comparativ;
- sistematizarea studiului teoretic privind brandingul profesional;
- monografia (cuprinsul manuscrisului elaborat în volum de 257 de pagini) *Școala: ateneu de cultură și de cunoaștere* (autor: Vicol Nelu, finalizarea în trimestrul III, 2021);
- monografia (manuscris, 64 de pagini) *Dimensiunile socio-psiho-pedagogice și culturale privind reconceptualizarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare profesională continuă în contextul societății cunoașterii* (autor: Isac Ștefania, finalizarea în trimestrul III).
- studiu analitic privind dezvoltarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă din perspectiva managerială (Cebanu Lilia);
- abordarea praxiologică a timpului în procesul de formare profesională continuă (Patrașcu D., Melnic N.).
- elaborarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare profesională continuă (membrii echipei).

Implementarea rezultatelor se vor identifica în procesul de FPC derulat la IȘE, în simpozionul pedagogic transfrontalier și în conferința științifică internațională.

Colaborarea națională și internațională în cadrul tematicii de cercetare:

- Instituții de învățământ general, OLSDÎ și centre de FPC din Republica Moldova;
- Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România;
- Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România;
- Casa Corpului Didactic din Iași, România;
- Inspectoratul Școlar Județean, Iași, România.

REZULTATELE ȘTIINȚIFICE ALE CERCETĂRILOR EFECTUATE ÎN CADRUL PROIECTULUI PENTRU ETAPA DE RAPORTARE

ARGUMENTUM

*Niciodată să nu subestimezi diferența
pe care o poți face în viața altora (Pablo)*

Școala în semnificații adânci ale realității. După cum alte științe ale naturii au generat și au fundamentat o reflecție filosofică asupra esenței lor, științele *ce se ocupă de școală* au tins să producă o reflecție filosofică specială care să pună în evidență specificul cunoașterii educației. În acest sens *școala, ca fiind organizație care produce învățare*, își pune o serie de probleme filosofice și epistemice referitoare la istoria, la valorile, la direcția sau la sensul și la semnificația sa pentru om și pentru societate, cu extinderea spre umanitate. Or, cunoașterea acestora și a istoriei școlii cere un alt tip de științificitate, deci nu prin extinderea modelelor din științele naturii deoarece *școala – ea reprezentând omul și cultura sa -, poate fi înțeleasă altfel prin dezvoltarea unui model epistemic specific, centrat pe ideea de cultură și de cunoaștere*. Deci, una dintre orientările de modelare epistemică ar putea fi desemnată prin termenul de *viziune evoluționistă asupra școlii* (iată o sugestie de cercetare de doctorat), aplicându-se metoda reflecției pedagogice.

Cu siguranță, școala nu poate „reface” toate experiențele posibile ale umanității, iar teoriile ori stările și semnificațiile adânci ale realității despre care se discută în sala de clasă/în sala de studii nu pot fi „personalizate”. De aceea nu poate fi „trăită” teoria relativității, nici presupuziția Bing-Beng-ului, nici criza economică, nici orice boală de stomac, după cum menționează profesorul ieșean Constantin Cucoș¹, însă semnificațiile acestor situații, ca și *rezonanțele lor în mintea și în sufletul acelora care învață*, pot fi „realizate” prin diversele poziționări orivalori și atitudini față de ele..., numai că în curricula școlară nu sunt vizate și aceste obiective educaționale, menționează cu siguranță profesorul citat.

Ca să avansăm perspectiva că școala noastră încearcă așa-ceva, putem concluziona că o face cu pași timizi, mișcându-se, metaforic vorbind, „cu șapte ani pe kilometru” și de aceea „avem de-a face cu un învățământ concentrat pe descriere, pe acumulare, și mai puțin pe poziționarea situațională și edificarea interioară”² ce se anunță *hic et nunc*. Se poate concluziona că setul de competențe stipulate în curricula școlară semnifică un randament prea puțin eficient³, cu valori întârziate și cu impact social precar, deoarece:

- a) elevul învață multe teorii dar nu este capabil să le încadreze valoric, să le dea un sens și un rost;
- b) sensul rodnic al cadrului didactic este vizibil la o lumină slabă a acestei încadrări valorice a competențelor;
- c) școala noastră cultivă concurența și distanța intersubiectivă;

¹ Psihopedagogie. Ediția a III-a (Coord.: Cucoș Constantin). Iași: Polirom, 2009, p. 29

² Op.cit., p. 29

³ Lurçat Liliane, Vers une école totalitaire. L'enfance massifiée à l'école et dans la société. Paris: François-Xavier de Guibert, 2001

- d) școala îl însingurează pe individ, îi cristalizează inima și îl „închide în castelul său de fildeș”, îl pune în situația de competiție cu ceilalți, îl ambiționează să fie mai presus față de ceilalți, chiar în majoritatea situațiilor, împotriva lui;
- e) dimensiunea comunitară a învățării (prin comuniune și prin coîmpărtășire) este din ce în ce mai firavă, sporește fragilitatea acesteia;
- f) școala a intrat într-o eră a concursului generalizat: „învinge cine știe sau cine este „mai bun”;
- g) învățământul liceal actual tinde să devină unul de masă, impersonal, concentrat pe profit și pe randament;
- h) educația se realizează „cu clasa”, cu un grup masiv (acceptat la nivel de sistem, cu mai mult de 30-35 de elevi), și mai puțin prin intermediul relației duale dintre un maestru și un discipol;
- i) schimbul uman, personal, pare a fi pus între paranteze (...?!);
- j) unde nu există școală acolo nu există nici cultură;
- k) o școală în care profesorul nu învață și el este o absurditate.

Însă o conștiință sau o trăire capătă o altă lumină dacă acestea sunt generate prin coparticipare/contricipare⁴ în contextul educațional al școlii, în sistemul educațional.

În sistemul educațional de la noi, în legislația educațională se face deosebire între învățământul rural și învățământul urban, nefiind formulate principiile, reglementări și norme privind conceptul de școală (dar poate fi un învățământ rural și unul urban?!). Dacă îi întrebăm pe părinți, pe cadrele didactice și pe manageri ce semnifică entitatea noțională de școală, cu siguranță răspunsurile se vor sintetiza în formularea „locul unde învață copiii”. O situație tristă, menținându-se involuntar în comunitatea pedagogică și în societate. Dar ce opțiuni au elevii față de școală? Aceștia au un alt mesaj: „Instruiește-mă și voi învăța. Provoacă-mă și voi crește. Crede în mine și voi câștiga!”.

Așadar, astăzi se profilează ignorarea cercetărilor de istorie a școlii, a educației. Nu există cunoaștere fără cunoașterea istorică a domeniului. În acest context școala traversează un traseu dificultativ/deficitar ce se rezumă la următoarele contradicții:

1. cererea foarte mare a calității educației pe care o furnizează și incapacitatea sistemului de a oferi, realmente, o calitate a educației pentru toți: aici se întrevede reușita educației la toate nivelurile;
2. resursele investite ale educației și rezultatele ce sunt sub nivelul investiției: șomajul, incapacitatea de integrare profesională optimă, inegalitatea socială produsă și prin educație;
3. cercetarea științifică fundamentală în educație reducând cercetarea operațională în domeniu: sunt „puse pe rol” diverse proiecte cu tentă abordare generalizatoare ce nu pot elucidă criza educației;
4. nevoia de înnoire spirituală, interioară a elevilor: scleroza tradiției ce domină comportamentul didactic al profesorilor;
5. metaformarea cadrelor didactice: colaborarea acestora pe orizontală și pe verticală, evoluția reflecției, minții și gândirii lor pedagogice, sporirea nivelului lor de cercetare a domeniului.

În toate timpurile educația a constituit prilejuri de discuții și de abordări sistemice, procesuale și axiologice. Astfel, în cadrul acestora proiectul axiologic⁵ în materie de școală/de educație se creionează nu numai de cânt *din interior*, de către „oamenii școlii”, cu competențele,

⁴Fourer Gérard, Éduquer. Écoles, étiques, sociétés. II-ieme édition. Bruxelles: Édition de Boeck Université, 1998

⁵ Psihopedagogie..., p. 21-30

dorințele, expectanțele și interesele specifice, dar și *din exterior*, de către instanțe ce comandă școlii/învățământului *ce și cât* trebuie să facă.

Exterioritatea alimentează și prescrie sarcini, scopuri, obiective. Din exterior, acestea se pot vedea clar.

Din interior, însă, lucrurile se pot desfășura mai bine și în cunoștință de cauză. Interioritatea pune în acord realitatea cu finalitatea, lucrând și funcționând.

A lăsa doar cadrele didactice să decidă legătura cu propriul câmp de probleme este tot atât de nociv cu a-i lăsa numai pe alții, din afara școlii/a sistemului de învățământ, să decidă asupra mersului lucrurilor. Și, în această situație, ar fi necesară o împletire și o completare a competențelor, situație care încă se mai lasă așteptată.

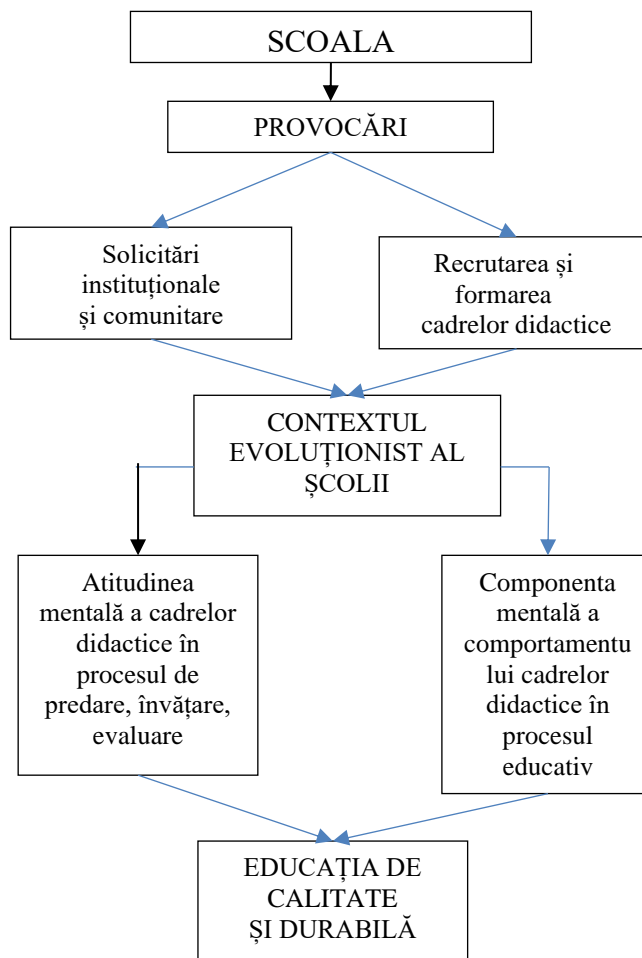

Fig. 1. Provocări și nevoi ale școlii și educației

Orice demers formativ presupune o pregătire a individului pentru a face față solicitărilor exterioare și interioare. A-l forma pe individ pentru o profesie, ca să se pună la dispoziția celorlalți, pentru a se integra în comunitate, reprezintă un prim obiectiv al educației. A-l forma, în plus, pentru a se cunoaște pe sine, pentru a-și da răspuns la propriile căutări și interogații culturale, pentru a lua o poziție față de ceea ce se află ori față de ceea ce se întâmplă în jur constituie un al doilea obiectiv nu mai puțin important decât primul. Aceasta înseamnă a căuta omul din om.

Astăzi se constată că acest al doilea „pachet” de obiective este de multe ori desconsiderat dacă nu cel mult considerat a fi implicit.

Educația este centrată în continuare pe acumularea de cunoștințe, are o fizionomie puternic raționalistă, a devenit mult mai pragmatică, vizându-se cu prioritate *apropiatul*, competența cerută de piața muncii. Astfel, se verbalizează opinii și mesaje de tipul „de ce se mai studiază atâta literatură, psihologie, religie, matematică dacă acestea „nu ajută” aproape la nimic?; de ce să ne mai împodobim atât de mult spiritul sau interioritatea, dacă mai multă chemare o au competența vizibilă, acribia profesională, exterioritatea și fațada?; nu este suficient că individul „știe” sau „știe să facă”?; de ce să ne mai intereseze ceea ce „este” el, ce are pe „dedesubt”, ceea ce „crede”, ceea ce poate „să devină”?

Astfel, întrebarea ce ar identifica aceste întrebări printr-un răspuns concludent, este următoarea: este posibil și de dorit ca o serie de discipline științifice, predate în școală, să fie umanizate ori spiritualizate? Care anume și cum?

Răspunsul acestor întrebări ar trebui să fie enunțat din interior, din școală, de către cadrele didactice, de „oamenii școlii”.

O societate sănătoasă are nevoie de oameni în stare să se înțeleagă, să se autoconducă, să-și dobândească libertatea și să o facă/să o respecte în mod corespunzător. Așadar, „dominația numărului/a cantității (ca temei și legitimitate a deciziei) constituie un mare pericol pentru prosperitatea și sănătatea unei societăți dacă se pierde din vedere calitatea indivizilor ce o compun și a relațiilor dintre ei”⁶. De aici, *o școală/o educație ce nu se adresează interiorității rămâne incompletă și chiar nocivă*.

Finalitatea autentică a școlii/a educației este autorizată în pregătirea persoanei pentru a sesiza semnificațiile adânci ale realității⁷, ale realității de lângă noi dar și din noi înșine. Aceasta presupune nu numai o poziționare exterioară, contemplativă, detașată, ci și o trăire pe cont propriu a acestei realități. Realitatea nu are nici o noimă dacă este doar descrisă, știută dar nu și experimentată, trecută prin filtrul unei subiectivități, sensibilități sau al unui spațiu mental. Realitatea nu este cunoscută cu adevărat dacă nu este „realizată” semnificația ei la nivelul unei experiențe individuale. Aceasta înseamnă să ne ridicăm deasupra ei, să o integram în multiplele date ale experienței altora sau ale noastre. Realitatea nu trebuie doar știută, ci și ratificată prin intermediul unei *angajări existențiale și mentale* (despre durere sau despre iubire poți să afli mai multe dacă le consimți prin proiecție sau trăire afectivă). În școală echipa, dacă dorește să își atingă obiectivele, trebuie să știe cu exactitate unde se află ca angajare socioculturală și psihopedagogică și ca realitate.

Toate acestea sunt identificate în activitatea cadrelor didactice, în prestația lor umanistică, interioară, mentală, spirituală și profesională. Asupra importanței și statutului profesionalizării cadrelor didactice se va reflecta mereu. Mai puțin la nivelul *mentalității profesionale* și mai mult la nivelul rețelelor de socializare.

Profesionalizarea cadrelor didactice și manageriale este o meserie ce va avansa tot timpul probleme (să nu uităm că problema principală a școlii o semnifică profesorul):

- a) în primul rând, pentru că profilul profesional, prin competențele presupuse, este deosebit de complicat și în permanență prefacere;
- b) în al doilea rând, pentru că însuși contextul socio-educational reclamă o recalibrare permanentă a conturului acestei formări: incitățile și presiunile socio-culturale vor face ca și profilul profesional să se remodeleze de la un context sau de la o perioadă la alta;

⁶ Albu Gabriel, Introducere într-o pedagogie a libertății. Despre libertatea copilului și autoritatea adultului. Iași: Polirom, 1998, p. 182

⁷ Giussani Luigi, Riscul educației. București: Editura Corint, 2005, p. 36-39

c) în al treilea rând, pentru că subiecții educației sunt mereu alții, elevii, studenții cunoscând metamorfoze ale dinamicii interne psiho-personale ce trebuie luate în seamă de către formatori; d) în al patrulea rând, pentru că, din punctul de vedere al metodologiei și al tehnologiei formării, mai precis, al influenței tehnologiei informaționale și de comunicare, aspectul procesual și cel de conținut se schimbă radical.

Domeniul educațional semnifică un proces ce este redimensionat și reformat în contextele provocărilor și schimbărilor societale.

Trebuie să menționăm că formarea profesională a cadrelor didactice rămâne unul dintre cele mai problematice paliere ale edificiului școlii și ale oricărui sistem de învățământ. Caracterul complex este antrenat de faptul că acest subsistem este generator, dar este și o rezultată a procesului de învățământ.

Școala: traseul între tradiție și modernitate. Astăzi, în noile contexte de varia experimente în domeniul educațional, de critici, de animozități, de condiționări socio-istorice și socio-culturale sunt necesare studii și vizualizări științifico-metodologice, aserțiuni și reflecții. În acest sens textul nostru valorifică termeni prin care sunt definite lucruri prin sensuri denotative și conotative. De aceea, metoda reflecției aplicată în studiul nostru suprapune aceste sensuri pentru a jongla cu acești termeni în așa fel încât să știm în orice moment despre ceea ce reflectăm și ceea ce vizualizăm.

Uzitând metoda reflecției, în textul nostru dezbatem reflexiv „fața mentală” a actorilor care sunt prezenți în *ateneul de cultură și de cunoaștere ce îl semnifică școala*.

Așadar, dezbatem o temă care ne pune pe gânduri: *interferențele trecut-prezent-viitor în școala noastră*. Despre învățământ, în general, fiecare își dă cu părerea, fie că este în cunoștință de cauza sau nu. Astăzi școala noastră trece din nou prin anumite experimente: mai scoatem o disciplină, introducem alta, mai tăiem din numărul de ore care ni se par prea multe, mai adăugăm ceva în curriculum pentru că ni se pare că nu se învață destul și, mai trist, mai închidem o școală pentru că este prea costisitor să lucrăm cu elevi puțini sau pur și simplu pentru că nu mai sunt, au plecat cu părinții lor în străinătate în căutarea unei vieți mai bune.

Este ușor să ne dăm cu părerea, dar este mai greu să facem ceva. Copiem ceva din sistemul de învățământ francez, mai adăugăm ceva din cel finlandez, vedem că și cel francez are plusuri și mai luăm un pic și de acolo, apoi le pun cap la cap, așa cum scriem un eseu cu multe alineate, avem grijă să fie așezat bine în pagină, și gata, avem noutăți care sperăm că vor prinde.

Avem așteptări de la societate, avem așteptări de la noi, de la cadrele didactice, avem așteptări de la elevi, de la părinți, și sperăm să se schimbe ceva astfel încât să funcționeze bine școala.

Am putea, pe de o parte, să ne întoarcem un pic spre trecut și să vedem cum era școala în perioada interbelică, cum se construiau școli, cum se preda, ce se studia, cum se implicau părinții în educația copiilor lor, cum se implica societatea, asta doar pentru a ne raporta la trecut pentru a înțelege prezentul. Este doar un exemplu, dar care ar putea fi un punct de plecare. Ce a fost rău, ce nu a funcționat, ce vrem să schimbăm, de ce, cum și ce vrem să educăm?

Pe de altă parte, multe voci ar spune că nu vrem să facem de fapt nimic, doar să ne (pre)facem că facem, că nu vrem să avem copii educați și puternici, că este periculos. Și totuși, avem cadre didactice dedicate, avem elevi care doresc să învețe și să devină oameni de valoare, avem părinți implicați.

Desigur, astăzi cu greu mai putem fi originali, în această eră a *copy-paste*-ului⁸, dar poate că ar trebui să aruncăm o privire trecutului, să luăm ce a fost bun și să lipim de prezent și să vedem cum ne poate fi de folos în viitor, în postmodernitate. O națiune va sta pe picioarele ei atât timp cât va dori să fie ea însăși, cât își va promova valorile și cât va dori să construiască o școală care să producă învățarea autentică și educația eficientă.

Reflecțiile și vizualizările studiului nostru se pretează la entitatea procesuală, sistemică și funcțională (culturală, de cunoaștere și valorică) ce se numește școală și la care reflectăm retrospectiv, prezential și prospectiv. Deci, școala situată pe traseul între tradiție și modernitate.

Pornind de la atare vocabular ce afectează calitatea vieții personale și colective a actorilor școlii, aceștia fiind elevii și cadrele didactice, conceptul de „*activitate mentală*”, de „*profesor mentales*”, de „*didactică mentală*” acumulează cuvinte-sensuri pentru vizualizarea reflexivă „cum se cuvine” a „feței mentale” a oamenilor școlii – cadrele didactice și elevii.

Dacă discutăm în cadrul tradiției, este necesar să punctăm că astăzi, în acord cu istoricul T.T. Cibotaru, când se pune problema creării unei școli noi, inovatoare, moderne, „se întrevide destul de pregnant realitatea că aceasta trebuie să fie o școală națională, iar o școală națională poate fi înfăptuită numai de o *generație de pedagogi* care să cunoască profund istoria culturii și a școlii naționale, să cunoască eforturile predecesorilor depuse în această direcție, eforturi pe care ei astăzi, în condiții noi, sunt chemați să le continue întru prosperarea neamului. Iată de ce investigațiile în domeniul istoriei școlii naționale și a gândirii pedagogice de la noi au devenit astăzi un imperativ al timpului”⁹.

În societatea tradițională valorile promovate de școală erau ascultarea, disciplina, supunerea față de profesor. Cadrul didactic avea o poziție privilegiată în câmpul școlar, spre deosebire de elev, văzut drept obiect pasiv al procesului de învățământ. Aceste coordonate se modifică însă în școala modernă, care pune accent pe alte valori, cum ar fi cooperarea, competiția pozitivă și inițiativa proprie. Oliver Reboul precizează că a învăța presupune a te elibera de o ignoranță, de o incertitudine, de o stângăcie, de o incompetență, de o orbire; înseamnă să ajungi să faci mai bine, să înțelegi mai bine, să exiști mai bine, drept pentru care acțiunea definitorie a școlii rămâne educația considerată un proces destinat exclusiv omului și care vizează disciplinarea și civilizarea acestuia, din perspectiva unui ideal de personalitate umană, propus și dorit chiar de societate. Ioan Cerghit¹⁰ definește educația din mai multe perspective, ca proces prin care ființa umană este supusă unei transformări îndelungate, ca acțiune de conducere, omul devenind o ființă formată și autonomă, dar și ca acțiune socială sau ca relație desfășurată între doi poli, educatorul și acela care este educat – educatul.

Funcțiile educației sunt diverse și se referă la transmiterea valorilor pe care societatea le posedă, la pregătirea și la formarea oamenilor sau la valorizarea creațiilor culturale¹¹. Educația trebuie să țină cont de particularitățile individuale și de vârstă ale

⁸ Buta Gabriela, Școala între învățământul tradițional și modern, accesat la 29.03.2021 pe https://www.academia.edu/40828341/%c8%98coala_%c3%8entru_%c3%8env%c4%82%c8%9A%c4%82M%c3%82ntul_tradi%c8%9aional_%c8%98i_modern%20_%20Buta%20Gabriela%20-%20Academia.edu.html

⁹ Cibotaru T.T., Istoria învățământului și a gândirii pedagogice în Moldova. Chișinău: Lumina, 1991, p. 3

¹⁰ Cerghit Ioan, Metode de învățământ. Iași: Polirom, 1997

¹¹ Vezi mai detaliat: Vicol Nelu, Educația corectivă. O metaforă societală, culturală și psihopedagogică. Chișinău: Totex-Lux, 2020

copiilor, folosind metode și strategii optime de dezvoltare ale acestora. Ea trebuie, de asemenea, să stimuleze imaginația și exprimarea elevilor, oferindu-le un cadru favorabil creșterii, culturii și cunoașterii, fără a le impune un cadru rigid, prestabilit sau conformist. Dacă altă dată metoda predominantă de desfășurare a lecției era expunerea, pentru că oferea posibilitatea profesorului să-și etaleze bagajul de cunoștințe, astăzi accentul se plasează pe metode moderne de transformare a profesorului în manager al învățării, iar elevului să i se creeze cadrul unei manifestări proprii pentru a-și putea forma puncte de vedere și atitudini personale.

Însuși procesul de învățământ se îmbogățește cu o nouă latură, evaluarea, ce vine să completeze predarea și învățarea, astfel încât cadrul didactic își sporește atribuțiile, dar, pe de altă parte, dă posibilitatea elevului să ia parte la instruirea proprie, profesorul coordonând acest proces. Aici se întrevide *atitudinea mentală* a lui în interacțiunea cu elevul în acest proces. Astfel, lecția, ca formă de bază a desfășurării instruirii și educației, devine o suită de evenimente ce pot fi segmentate, fiecare având coerență și conducând elevii spre realizarea obiectivelor.

Acest demers se află sub incidența unor principii didactice, care îl orientează și care vizează alegerea unor metode specifice, selectarea celor mai utile strategii. Astfel, principiul caracterului educativ al instruirii ține nu de cunoștințele pe care elevul le va fi asimilat la sfârșitul procesului educativ, ci de modul în care aceste cunoștințe vor fi aplicate. Tot acest principiu insistă asupra formării unor competențe de muncă individuală și intelectuală, mutând accentul de pe informativ pe formativ.

Un alt principiu este acela al însușirii conștiente și active. Învățământul tradițional se axa pe respectarea intervalului de timp alocat lecției, în dauna elevilor care nu asimilau în mod corect informațiile transmise. Acest principiu, însă, insistă asupra unei apropieri între elevi și conținutul curricular și cere ca ambii parteneri să se implice în procesul didactic. Efortul este dublu. Pe de o parte, profesorul trebuie să cedeze o parte din atribuții, renunțând la poziția centrală care i se atribuia în învățământul tradițional. De cealaltă parte, elevul este stimulat să aibă încredere în posibilitățile proprii și să-și depășească pasivismul. Câmpul școlar educativ modern se desfășoară, așadar, între două elemente ce trebuie să participe în egală măsură. Profesorul, manager și formator al procesului instructiv-educativ, și elevul, obiect și subiect al acestui proces, dobândind autonomie și formându-se în spiritul responsabilității și al culturii civice.

Învățământul tradițional promova o învățare de menținere, așa cum o definea J.W.Botkin¹²: acest tip de învățare, caracteristic unei societăți tradiționale, se baza pe o simplă transmitere de cunoștințe necesare elevilor pentru a face față unui sistem de viață cunoscut, recurent, din care inovația lipsea cu desăvârșire. Profesorul avea rolul de a facilita acest transfer de informații, neglijând funcția formativă a învățării și neacceptând intervenții ale elevilor. De altfel, se dorea cultivarea unui obedient din partea acestora din urmă, care excludea imaginația și inițiativa. În acest sens Emil Stan precizează că prejudecata profesorului de cele mai multe ori neconștientizată ca atare, era aceea că elevul nu trebuie să se miște decât în cadrele fixate și că nu are nici un cuvânt de spus în ceea ce privește cadrele ca atare sau activitatea de fixare a lor. În acest context, autoritatea

¹² Botkin J.W., Elmandjra M. y Malitza M., Aprender, horizontes sin limites. Informe al club de Roma. Madrid: Editorial Santillana, 1979

profesorului se întemeia pe câteva elemente: statut, experiență, volum mai mare de cunoștințe.

Secolul al XXI-a a modificat însă poziția pe care școala trebuie să o aibă. Societățile multiculturale, care pun accentul pe diversitate și pe acceptare, se lovesc de un sistem educativ rigid, în care predomină o viziune monoculturală și care nu este pregătit să se înnoiască. Strategiile didactice rămân învechite, promovând o cultură etnocentristă și ignorând valori precum roleranța, egalitatea, respectul, valori recunoscite deja de societățile democratice.

În paradigma tradiționalistă, cadrul didactic era acela care transmitea informații, mereu aceleași, având o poziție ce se baza pe autoritate ce nu putea fi contestată și care domina elevul. Profesorul avea inițiativa și tot el decidea cantitatea de informații pe care trebuia să o ofere elevilor, fără a ține cont de particularitățile acestora. Instruirea era aceeași pentru toți și aveleași informații erau solicitate tuturor elevilor. Lecția, demersul educativ de bază, nu erau altceva decât o succesiune monotonă de secvențe, în care elevul își asuma rolul pasiv de a recepta informații, pe care trebuia apoi să le reproducă întocmai, fără a le îmbogăți.

Dincolo de latura informativă a educației, trebuie să se pună accent pe formativ, astfel încât elevii să poată face față unor situații noi, care necesită nu numai cunoștințe solide, ci și aptitudini și abilități.

Pedagogia activă, caracteristică învățământului modern, face posibilă trecerea de la transmiterea de cunoștințe la formarea de competențe, accentuând astfel latura formativă a educației. Modelul magistricentric al profesorului aflat în centrul procesului instructiv-educativ este considerat depășit și este înlocuit de o viziune pedagogică nouă, în care elevul joacă rolul cel mai important, devenind parte activă a instruirii sale.

După 1989 școala noastră s-a văzut în situația ingrată de a se confrunța cu o societate a cărei dezvoltare era mult mai rapidă. Mentalitatea, încătușată și îndoctrinată de sistemul comunist, a fost influențată de schimbările economice și sociale. Paradoxal, școala a cunoscut o schimbare mai lentă, mai ales în palnul actorilor educaționali, care au găsit un refugiu în paradigma tradiționalistă a educației. Astfel, pragul psihologic cel mai greu de trecut este acceptarea autentică a elevilor ca factori reali în derularea evenimentelor proprii câmpului educativ școlar. Se pare că indiferența este caracteristica dominantă atât a elevilor, cât și a profesorului: lipsa de entuziasm a primilor, dar și neputința cadrelor didactice de a declanșa o reacție controlată și eficientă în raport cu factorii care îi erodează statutul sunt semnul crizei profunde din sistemul de învățământ.

Total diferită de pedagogia tradițională, pedagogia modernă modifică rolul jucat de polii educaționali, mutând accentul pe elev. Abandonarea limbii de lemn, utilizarea unui discurs nou, mobilizarea elevilor în procesul educativ sunt doar câteva dintre caracteristicile acestei pedagogii.

Întrebarea dominantă a învățământului modern este ce rol alege școala să joace în societatea actuală și cât de pregătită este ea să facă față schimbărilor și provocărilor societale în contextul globalizării.

Idealul educațional este relaționat de valorile culturale ce trebuie asumate și asimilate, de tipul de personalitate impus de societate, dar și de nevoile elevului, nu doar de școala pe care astăzi o trăiește, ci și de școala de care are nevoie. Nu mai este vorba de un model educațional standard, ci de unul dinamic, în concordanță cu noile realități și

capabil să reziste la schimbări. Dacă învățământul tradițional era privit ca un proces de transmitere de informații, în cadrul căruia profesorii reprezentau poziția dominantă, învățământul modern este „dotat” cu alte trăsături. Cadrul didactic nu mai este transmitător, ci facilitator de cunoștințe, utilizând dialogul și cooperarea în relația cu elevii. Acest profesor va ști să coordoneze procesul educativ, astfel încât toți elevii să atingă obiectivele stabilite și să fie capabil, de asemenea, să-l ajute pe elev să-și formeze capacități de muncă individuală și să folosească ceea ce a dobândit. Activitatea independentă desfășurată de elevi devine, astfel, concludentă și necesară, ea dând dovada utilității metodelor abordate. Profesorul va organiza și va coordona acest demers instructiv, exercitând funcții diverse, de organizare a activității, de impunerea a unor metode, de dezvoltare a unor capacități și de personalizare a activității didactice.

Din perspectiva pedagogiei moderne, a preda devine un demers educativ în cadrul căruia sunt mobilizate resursele clasei de elevi, aceasta fiind motivată permanent să parcurgă procesul instructiv.

Altă componentă a învățării este evaluarea, modalitate prin care profesorul stabilește măsuri în care obiectivele au fost atinse și prin care va pune la punct o strategie didactică mai eficientă pentru următorul proces instructiv. Învățământul modern nu caută să scoată în evidență rolul profesorului, ci vine în întâmpinarea cerințelor societății, propunând strategii didactice potrivite pentru formarea elevilor.

Experiența tradiției și capacitatea de inovare și de creativitate sunt noile repere ale școlii ce propune educații noi, în acord cu societatea globală: educația pentru pace, educația ecologică ori educația pentru o societate multiculturală. De asemenea, metoda predominantă de desfășurare a instruirii o semnifică cea euristică, deoarece învățarea prin descoperire asigură elevilor o dobândire conștientă a conținutului curricular, acesta fiind ușor de reactualizat, o dată trecut prin filtrul propriu.

Școala trebuie să încurajeze formarea unui spirit critic, a unor atitudini pozitive și a studiului individual, antrenând elevii în activități diverse și diversificate, pentru a-i face să renunțe la rolul pasiv.

Profesorul, ca organizator al procesului instructiv-educativ, trebuie să dea dovada unor capacități psihopedagogice, alegând materialul didactic pe care îl va prezenta copiilor într-o formă cât mai accesibilă. De asemenea, el trebuie să adopte o cale eficientă de comunicare, exercitând influențe constructive asupra copiilor și să utilizeze moderat autoritatea și puterea. Stilul managerial pe care profesorul îl adoptă este demersul realizat de acesta, constând în identificarea și valorizarea resurselor umane și tehnice ale clasei de elevi. Se poate stabili portretul profesorului ideal? M. Sanders creionează câteva trăsături ale acestuia, insistând asupra influenței pe care acesta o are în clasa de elevi și asupra rolului său formativ.

Astfel, *un profesor modern* își coordonează cu atenție predarea, insistând asupra funcției evaluative și asigurându-se că elevii și-au însușit în mod corect și conștient cunoștințele prezentate. El va lua cele mai bune măsuri în optimizarea procesului instructiv și va adopta cu rigurozitate un comportament adecvat cu reacțiile copiilor. Le va înțelege și le va accepta punctul de vedere, preocupându-se de toți în aceeași măsură: „Ca personalitate eficientă sau optimală, profesorul este exponentul unor calități esențiale care contribuie la realizarea unui proces instructiv-educativ de calitate: flexibilitate, sociabilitate, stabilitate afectivă, capacitate empatică (de tip cognitiv, motivațional, afectiv), spirit de echipă și de prietenie, capacitate de înțelegere superioară a realităților pedagogice aflate în permanență

transformare”, notează Gabriela Cristea în volumul „Psihologia educației”, București: Edit. C.N.I. Coresi).

În procesul de învățământ, elevii trebuie să părăsească poziția de receptori pasivi și să devină parte creativă, activă și cooperantă a procesului. Ei trebuie ajutați să-și asume nu numai drepturi, ci și responsabilități, întrucât acestea din urmă îi vor ajuta să-și formeze un spirit civic.

În învățământul modern se promovează un rol nou al elevilor, aceștia fiind stimulați să dobândească abilități și capacități.

De asemenea, se pune accent pe studiul individual, pentru ca elevii, odată ieșiți din câmpul școlar, să fie capabili să-și continue educația, abordând latura informală a acesteia.

Societatea actuală, aflată în plin proces de globalizare, propune modele îndoielnice, pe care tinerii și le asumă neținând cont de faptul că acestea nu sunt decât imagini care se vând și care nu însumează trăsături puternice de caracter.

Coordonatele vremii - simplu, repede, facil -, influențează și modul de a gândi și de a se comporta al tinerilor, care visează cariere de succes, modalități cât mai rapide de a face bani, munca pierzându-și din importanță. Discursul școlii, învechit și bombastic, nu reușește să-i atragă, deși elevii își petrec o mare parte din timp în acest spațiu.

Valorile vehiculate aici nu își găsesc un corespondent viabil pentru tineri, aceștia tot mai mult îndepărtându-se de educația propusă de școală. Cartea, altădată cel mai important mijloc de informare și de divertisment, este astăzi abandonată, în favoarea imaginii care nu necesită un efort atât de mare. Televizorul, computerul, iată modalități pentru tineri mult mai plăcute de petrecere a timpului liber. Totul în detrimentul lecturii, a cărții cu valențe formative: dezvoltarea imaginației, îmbogățirea vocabularului.

Discursul teribilist, atitudinea nonconformistă, toate acestea creionează o generație aflată sub semnul confuziei și al nehotărârii, o generație care nu-și poate găsi identitatea, pentru că nici societatea nu mai știe care îi sunt trăsăturile caracteristice. Influențele negative exercitate de televizor, în fața căruia mulți elevi își petrec timpul liber, se reflectă în clasă, pe stradă ori în mediul familial¹³.

Sărăcită prin imagine, prin strategiile didactice plictisitoare, pe care destui profesori le mai utilizează, *școala nu poate ține pasul cu schimbările societății, de aceea elevii nu își vor căuta refugiul într-un spațiu care nu le înțelege nevoile și care nu îi ajută să-și găsească identitatea*. Cu atât mai mult, potrivit rezultatelor calitative ale chestionărilor efectuate, există multă birocrație, școlilor le lipsesc dotările, mai ales celor din mediul rural, iar ceea ce se învata în școală este mult prea teoretic și fără corespondența pe piața muncii.

Nemulțumirile celor 130 de intervievați fac referire și la calitatea miniștrilor educației, la caracterul învechit al sistemului de învățământ (existența OLSDÎ, a altor entități de control și de birocrație, plafonarea unor profesori etc.), dar și la probleme de comunicare dintre profesori și părinți. Aceștia din urmă reclamă atât materia ce suprasolicită eforturile și timpul copiilor, cât și volumul temelor pe care trebuie să le rezolve copiii, astfel că acestora nu le mai rămâne suficient timp pentru joacă sau activități extrașcolare.

Conform sondajului, elevii sunt percepuți de către profesorii intervievați ca fiind dezinteresați, dezorientați, oportuniști, stresați, mai pragmatici decât alte generații, cu

¹³ Vezi: Vicol Nelu, Personalitatea profesională și demnitatea umană ale cadrului didactic. Chișinău: Totex-Lux, 2019

capacitate de concentrare scăzută, proactivi. Profesorii sunt caracterizați de către părinți ca fiind implicați, devotați, însă unii dintre ei sunt prezentați în termeni puțin favorabili, dascălii fiind criticați pentru dezinteresul față de actul educațional, iar metodele lor de predare sunt descrise ca fiind neatractive pentru elevi.

Potrivit chestionarului, responsabilitatea pentru starea actuală a învățământului aparține instituțiilor, ministerului, OLSDÎ, mass-media, societății, curricula școlare, dar și profesorilor și elevilor.

Respondenții recomandă menținerea unui echilibru între metodele clasice și cele moderne, astfel încât să nu mai existe diferențe majore între școli, de parcă ar exista două sisteme diferite de învățământ: cel urban și cel rural, dat fiind faptul că nu toate beneficiază de progresul tehnologic. Totodată, se recomandă ca, înainte de a se trece la adoptarea de noi tehnologii în școli, să se rezolve problemele de structură existente, modernizarea unor școli, a sălilor de sport, a laboratoarelor etc.

Pe de altă parte, chiar școala promovează modele culturale nespecifice spațiului propriu și în concordanță cu identitatea acestuia.

Obișnuți cu rolul pe care școala li-l rezervă, și anume acela de obiect ai educației, nesolicitați să răspundă în clasă ori să dea dovadă de creativitate, de imaginație, elevii se vor elibera de prejudecăți într-un spațiu care nu este supus constrângerii și în care se simt liberi, cum ar fi strada, un spațiu ieșit de sub incidența normelor și a regulilor. Limbajul elevilor este primul care trage un semnal de alarmă. Împeștriat cu termeni proveniți din limba engleză, el reflectă preocupările acestora.

Reforma educației ar trebui în primul rând să reinventeze comunicarea între elevi și profesori, dar și între elevi și elevi. Iar acest lucru nu este posibil decât prin trezirea interesului, atât al elevilor, cât și al profesorilor, pentru limbajul viu, proaspăt, pentru limbajul vorbitor care ne solicită și ne implică în felul acesta într-o relație personală cu celălalt. Elevii și chiar studenții vorbesc în bună parte în șabloane, în limbajul Internetului. Lipsa lecturilor este una din cauze. O altă cauză este însă limbajul „didacticist” pe care îl folosesc dascălii cu elevii lor: un limbaj specializat, la fel ca cel juridic, economic, jurnalistic etc...

Școala trebuie să-și asume un rol activ și responsabil în formarea și educația copiilor, propunându-le acestora să se implice și să participe la propriul proces de formare și educare, astfel încât să-și găsească identitatea¹⁴. Or, elevii trebuie să simtă educația și formarea lor ca personalități individuale și distincte. Astfel, doua mecanisme de natură afectivă influențează realizarea învățării; unul dă emoții, sentimente neplăcute, altul dă stări plăcute, de bine și de bucurie. Este probat științific - creierul afectiv este mai rapid și de obicei dominant, rațiunea făcând apel la afectiv pentru a lua decizii. Chiar dacă raționăm asupra unor lucruri, motivele care determină acțiunea sunt de natură afectivă. Antonio Damasio a argumentat cu probe științifice în „Eroarea lui Descartes” ca, în absența reperelor afective, rațiunea este practic incapabilă să ia decizii corecte, consecvente, astfel încât viața socială a individului este ruinată.

În context trebuie menționat că termeni precum *modern*, *modernitate*, *modernism* au fost penetrați excesiv de sensul *relativismului istoric*, acesta fiind o formă indirectă de critică a tradiției.

¹⁴ Vicol Nelu, Provocări societale: proiecții deschise și dinamice în profesionalizarea cadrelor didactice, în: Vicol Nelu (coordonator științific), Pogolșa Lilia (coordonator științific), Configurări actuale ale profesionalizării cadrelor didactice în contextul provocărilor societale. Chișinău: Tipogr. Print-Caro, 2020, p.12-19

Se pare că, în perspectiva modernității, școala – cu sau fără voia sa –, etapizat și procesual „se rupe” de trecutul normativ (tradițional) cu criteriile lui imuabile, iar tradiția nu mai are autoritatea să-i ofere modele de imitat sau direcții de urmat. În această ipostază cadrului didactic al școlii „îi rămâne” posibilitatea de a-și inventa un trecut (tradițional) personal și esențialmente modificabil. Aici principala lui sursă de inspirație și de creativitate o reprezintă *conștiința prezentului asumat în nemijlocirea și în irezistibila sa efermitate*. În context, putem afirma că, în școala modernă, pentru cadrul didactic modern, *trecutul (tradițional) imită prezentul dar nu prezentul imită trecutul*. Se prefigurează aici *perspectiva stadiului actual al cutumelor, al credințelor și al tehnologiilor culturale, de cunoaștere și educaționale*.

Astfel, se produce o *mutație culturală și de cunoaștere* majoră ce s-a confirmat o dată cu trecerea de la o estetică¹⁵ a permanenței bazată pe credința într-un *ideal cultural neschimbător și transcendent* (mitul mioritic), la o *estetică a tranzitoriului și a imanenței ale cărei valori principale sunt schimbarea, provocările, noul și inovația*. Aici se prefigurează teza că evoluția nu presupune doar subscrierea la un program sau altul al modernității (ca să fie „în modă”), ci atare evoluție semnifică și un *simț acut al prezentului și al nemijlocirii* pe care îl au cadrele didactice, deci *o nouă reflecție combativă și pedagogică asupra domeniului educațional*, izvorât atât din „*mindspace*” (spațiu dedicat, spațiu cel mai bun în care este bine și te simți fericit), cât și din „*mindfulness*” (sănătate mentală, atenție, înțelegere, acceptarea gândurilor și emoțiilor, cunoaștere, integrare și coeziune socială: viața conștientizată mintal; arta de a trăi conștient; a fi conștient de importanța îndatoririlor și responsabilităților, a caracterului public al funcției și a comportamentului de o manieră prin care se menține și se promovează încrederea publicului în autoritatea școlii)¹⁶. Reprezentarea acestei noi reflecții combative și pedagogice asupra școlii este structurată în figura de mai jos:

¹⁵ **Estetica:** știință care studiază legile și categoriile artei, considerată ca forma cea mai înaltă de creare și de receptare a frumosului; ansamblu de probleme privitoare la esența artei, la raporturile ei cu realitatea, la metoda creației artistice, la criteriile și genurile artei; ansamblul însușirilor și al fenomenelor studiate de estetică; frumosul, care corespunde cerințelor esteticii; (din fr. *esthétique*). Încă din antichitate, estetica s-a conturat ca o reflecție asupra valorii emoțional-expressive a diferitelor genuri artistice, ca o cercetare asupra mijloacelor producerii, transmiterii și recepționării mesajului unei opere de artă. Ca disciplină filozofică, estetica este o teorie generală asupra artei, care cercetează producerea și perceperea frumosului artistic, condițiile apariției artelor, determinarea și funcția socială a acestora, corelațiile artei cu celelalte forme ale conștiinței sociale, cu ideologia politică și morală, cu formele de organizare socială și cu nivelul tehnico-științific. Estetica cercetează categoriile de frumos, sublim, comic, tragic, structura și criteriile de apreciere artistică a operei de artă sau a altor creații umane, sesizează manifestările contemporane de extindere a sferei frumosului în toate activitățile și manifestările umane.

¹⁶ Langley Marta, Mindfulness pe înțelesul tuturor. Chișinău: Litera, 2018

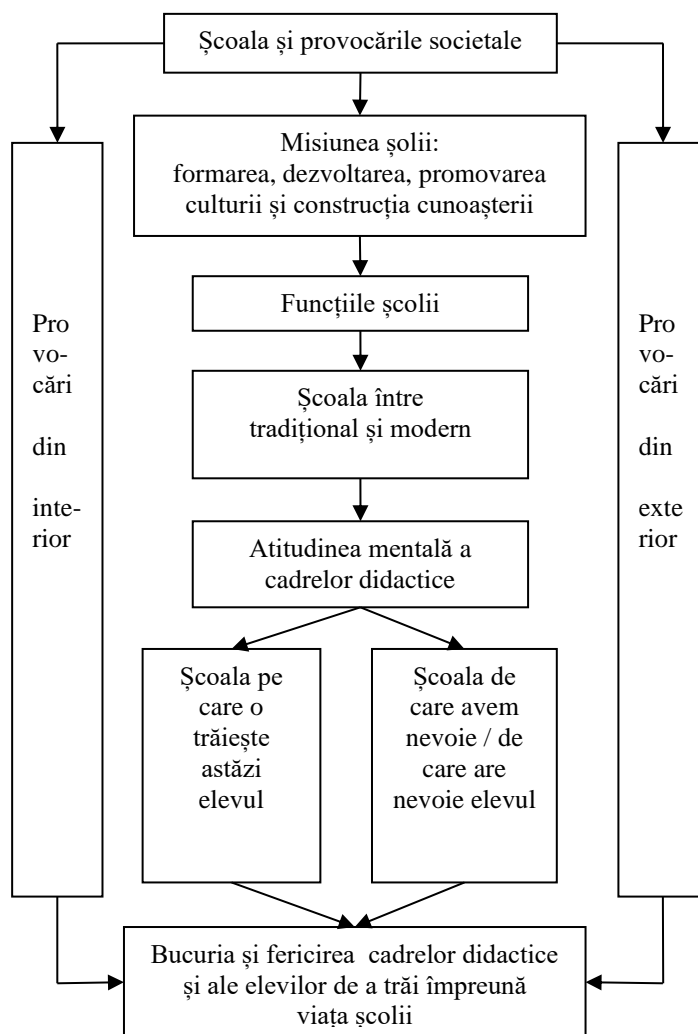

Fig. 2. Școala între tradiție și modernitate

O dată cu abolirea autorității estetice tradiționale, temporalitatea, provocările, schimbarea și conștiința de sine a prezentului tind să devină, din ce în ce mai mult, surse de valoare în ceea ce Lionel Trilling a numit „cultura antagonistă”¹⁷ a modernismului. Dacă ne referim la școală, aceasta ce înseamnă? Aici înțelegem că școala, în evoluția sa istorică, nu trebuie să piardă „mindspace”-ul și mindfulness-ul și să ajungă într-un echilibru fragil cu „școala vremelniciei”, situată pe tărâmul lui „...nu încă...”.

Atare „vremelnicie” a lui „nu încă” este respinsă de modernitate ce deschide calea „revoltelor” avangardei și a „vocației crizei”.

În sensul holistic, modernitatea, în aspectele ei exploratoare, se reflectă în opoziția ireconciliabilă dintre seriile de valori¹⁸ corespunzătoare

- a) *timpului obiectiv*, socialmente măsurabil, al civilizației capitaliste (timpul ca un bun mai mult sau mai puțin prețios, cumpărat și vândut pe piață), și corespunzătoare
- b) *duratei personale*, subiective, imaginare, acelei *duréé* sau acelu *timp personal* creat de evoluția „sinelui”.

¹⁷ Vezi: Călinescu Matei, Cinci fețe ale modernității. Iași: Polirom, 2017

¹⁸ Călinescu Matei, Cinci fațete ale modernității. Iași: Polirom, 2017, p. 15

Atare „corespondențe” reflectă „autorefectarea” identității între *timp și sine* ale modernității burgheze și capitaiste, manifestată prin declinul religiei, pierderea justificării metafizice sau morale riguroase, sinele izolat, timpul desacralizat și dezumanizant, conștiința timpului subiectiv. Acest proces nu semnifică alceva decât o alienare a uneia față de cealaltă.

Evoluția dintre cele două modernități ale culturii reînnoită cu intensitate crescândă în ultimii 150 de ani, pare să fi condus aproape la epuizarea amândurora, cel puțin ca „mituri intelectuale”¹⁹. În acest context modernitate o semnifică, respectiv, tranzitoriul, fugitivul, contingentul, jumătatea culturii a cărei cealaltă jumătate este eternul, imuabilul, precizează Baudelaire față de „cultura antagonistă”. Aici se prefigurează conștiința mereu schimbătoare a modernității ce reușește să domine și să elimine „cealaltă jumătate” a culturii. Astfel, modernitatea deschide perspectiva avangardei (l’Avant-Garde) și în această ipostază a fost avansat *conceptul epocii postmoderne* de către Arnold Toynbee, filosof al istoriei și al culturii.

Astfel, dicotomia tranșantă și polemică între „le beau idéal antique” și „le beau idéal moderne” a semnat la începutul anilor 1950 avansarea conceptului unei *societăți postmoderne*, cu semnificațiile respective de „post-cultură”, „societate de masă”, „societate de consum”, „cultură de masă”, „cultură populară”, „industrie culturală”, „societate postindustrială”. Odată cu acest proces, *idealul tradițional de viață burgheză*, cu valorile lui de sobrietate și raționalitate, și-a pierdut suținătorii culturali. Astfel, pe scena contemporană se arată semnele unei posibile revoluții. Daniel Bell menționează în cartea sa „Contradicțiile culturale ale capitalismului”²⁰ că „avem de-a face astăzi cu o disjunție radicală între cultura și structura socială, iar atari disjunții au pregătit în societate calea revoluțiilor sociale mai directe. Noua revoluție a și început, în două moduri fundamentale. În primul rând, autonomia culturii, realizată în artă, începe acum să pătrundă în spațiul vieții. Ceea ce înainte se desfășura în fantezie și imaginație, temperamentul postmodernist cere să se întâmple în viață. Nu mai există diferență între artă și viață. Orice este permis în artă este permis și în viață. În al doilea rând, stilul de viață practicat cândva de un mic „cénacle...” este copiat acum „de cei mulți...” și domină scena culturală” (p. 53-54). De aici, în plan social, „hedonismul pop” din zilele noastre, cultul satisfacției instantanee a dorințelor, moralitatea distracției și confuzia între realizarea de sine și simpla autogratificare nu își au originea în cultura modernismului, ci în capitalism ca sistem, care, născut din etica protestantă a muncii, nu se poate dezvolta în zilele noastre decât prin încurajarea consumului, a mobilității sociale, a dorinței de prestigiu social, negându-și inițiala justificare morală transcendentă: trebuie „să fii moral” ziua și „petrecăreț” noaptea, punctează Daniel Bell (op.cit., p. 71-72). Or, în epoca postmodernismului triumfează *principiul nemijlocirii*: acces nemijlocit, efect nemijlocit, frumos instantaneu. Aici se prefigurează paradoxul postmodernismului care este acela că, fiind produs de civilizația foarte ocupată de temporal, dar, cu toate acestea, incapabilă de a atribui timpului vreo valoare mai amplă, postmodernismul pare merit deopotrivă „să economisească” și „să ucidă” timpul: să-l economisească, în sensul că produce o plăcere instantanee și lipsită de efort; să-l ucidă, în sensul că, precum un drog, îl eliberează temporar pe om de conștiința neliniștitoare a timpului, justificând „estetic” și făcând suportabil un prezent gol și lipsit de sens.

Cum se putem vizualiza în conceptul de „vremelnicie” al școlii traseul de profesionalizare a cadrelor didactice?

¹⁹ Ibidem, p. 16

²⁰ Bell Daniel, *The Cultural Contradiction of Capitalism*. New York: Basic Books, 1976 (citat de Matei Călinescu, p. 17)

Societatea contemporană – care este una a cunoașterii și schimbărilor permanente – solicită cadrului didactic o nouă dinamică de adaptare la condițiile și cerințele actuale, necesare pentru a se realiza atât în plan personal, precum și în cel profesional.

Dezvoltarea personală și profesională a cadrului didactic reprezintă cumulul activităților ce îmbunătățesc conștientizarea și imaginea. Cadrul didactic tinde spre perfecțiune, iar timpul creează premise spre orizonturi de implementare pe scara valorică a dezvoltării sale.

Modulul D *Branding profesional*, parte componentă a programelor de formare continue, promovează politica educațională a statului și este relevant în raport cu structura și tipologia necesităților / nevoilor actuale și de perspectivă ale beneficiarilor direcți și indirecti ai programelor de formare²¹.

Brandul personal/profesional este o sumă de elemente intangibile ce *cresc valoarea* percepută în mintea celor care intră în contact cu o persoană / produs / instituție, reprezintă *nucleul de semnificație*, format din legăturile/relațiile fizice, emoționale, de creație, bazate pe *calitate și reputație*²².

Promovarea personală (self promotion): promovarea ta, a evenimentelor la care participi, a realizărilor tale, a victoriilor tale, și chiar a defectelor tale, a problemelor și a lecțiilor pe care le-ai învățat: *singura modalitatea ca lumea să te cunoscă la adevărata ta valoare este să te construiești în baza a ceea ce Ești.*

Brandingul personal este format din conceptele:

1. *Percepție socială*: materializată prin evaluarea personală (estetică, globală și a capacităților);
2. *Imaginea de sine*;
3. *Stima de sine*, materializată în eficacitatea personală/încredere în sine și respectul de sine/iubirea de sine.

În același context, construirea unui brand personal are la bază trei stadii generale:

extract– scoate ce e mai bun din tine „your unique promise of value”;

express – exprima ceea ce ai extras; construiește o declarație convingătoare în jurul valorii de brand personal dat de acest set de attribute;

exude – „transpiră”, muncește constant pentru a îmbunătăți și a susține propunerea unică de prezentare și construiește o strategie pentru a-ți face brandul vizibil în grupurile în care activezi.

Profesionalizarea impune o redefinire radicală a esenței competențelor ce se află la baza unei practici eficiente și o altfel de abordare a traseului de profesionalizare din perspectiva pedagogiei competențelor, asigurării condițiilor psihopedagogice în contextul provocărilor societale. Acestea vizează o *modificare de fond* a profilului socio-psiho-profesional al cadrului didactic care în prezent satisface în măsură insuficientă profilul structural, conceptual, praxiologic al său.

Conform analizei practicilor naționale și internaționale, *structura carierei* vizează, de fapt, avansarea la un loc de muncă sau în cadrul unei profesii. Analiza literaturii de specialitate specifică mai multe niveluri ale *structurii carierei*:

- în structurile cu *carriere pe mai multe niveluri* ;
- *structurile cu cariere cu un singur nivel* sunt denumite în acest raport drept *structuri cu carieră plată*.

²¹ Ilieș V., Dezvoltarea personală și branding personal. Suport de curs. Universitatea Babeș-Bolyai, 2018

²² Vrabii V., Branding profesional în educație. Ghid metodologic. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2020

În multe țări participarea la activitățile de formare profesională continuă este considerată în mod pozitiv în evaluarea cadrelor didactice. *Promovarea reprezintă principalul stimulente pentru participarea cadrelor didactice la formarea profesională continuă*

Participarea la formarea profesională continuă este în mod clar legată de promovare sau de un sistem de avansare la un grad profesional superior. Mai mult decât atât, în nouă sisteme educaționale, profesorii nu pot fi luați în considerare pentru promovare fără să participe la activități specifice de formarea profesională continuă. Cu toate acestea, formarea profesională reprezintă rareori singura condiție pentru avansare. Aceasta este mai degrabă doar una dintre cerințele necesare sau este considerată ca fiind un avantaj important. În general, formarea profesională continuă este un aspect important în evaluarea performanțelor cadrelor didactice. În schimb, Belgia (comunitățile flamandă și franceză), Republica Cehă, Danemarca, Germania, Irlanda, Letonia, Luxemburg, Marea Britanie, Islanda și Norvegia nu oferă cadrelor didactice niciun fel de stimulente explicite pentru a încuraja participarea acestora la formarea profesională continuă.

Traseul de profesionalizare stabilește o nouă viziune postmodernă a activității cadrului didactic în contextul *noului concept de traseu de profesionalizare*, corelând domeniile de: (1) *orientare profesională*, (2) *formare profesională inițială*, (3) *formare profesională continuă* și (4) *formare profesională prin aprofundarea nivelului de profesionalism (lifedeep)*.

Valoarea pragmatică a paradigmei de profesionalizare a cadrelor didactice *se afirmă anume acum, în cadrul societății postmoderne*, când se pune problema formării unui *specialist mult mai conștient de identitatea sa profesională și demnitatea sa umană și mult mai responsabil în raport cu societatea din care face parte, dar și a elaborării unor politici socio-educative mult mai eficiente și relevante și mai apropiate de ceea ce astăzi semnifică fenomenul „dezvoltare socială durabilă”*, or cadrele didactice se vor implica plenar în atingerea țintelor Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) preluate de către Republica Moldova, conform Agendei 2030 a statelor-membre ONU.

În baza acestui nou concept, procesul de formare profesională a cadrelor didactice se va construi pe dimensiunile de asigurare a condițiilor socio-psihipedagogice în asistarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare profesională.

Aceste circumstanțe solicită o armonizare a conceptului de formare a cadrelor didactice în vederea *profesionalizării acțiunilor* acestora, situație care denotă *caracterul științific al practicii, concretizează diversitatea rolurilor profesorului, accentuează importanța competențelor pedagogice pentru identitatea profesională* prin asigurarea condițiilor socio-psihipedagogice în asistarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice, *aspecte abordate în premieră și inovative, ce se impun în mod firesc într-un nou context societal și pedagogic*.

În definiția educației, în lucrarea sa „Educația generală într-o societate liberă: puncte de vedere, concepte, idei, critici”, 1977, Geissler²³ reperează/ se axează/se bazează pe *tradiția neo-umanistă*, concepând-o /schimbând-o în trei moduri/feluri:

a) ca o relație a individului, a subiectului, a celor educați în societate „din perspectiva adaptării și rezistenței”;

²³ Geissler, Erich E., *Allgemeinbildung in einer freien Gesellschaft: Standpunkte, Konzepte, Ideen, Kritik*. Düsseldorf 1977. (E. E. Geißler: Educația generală într-o societate liberă: puncte de vedere, concepte, idei, critici. Dusseldorf 1977).

b) ca o relație între individ și societate din perspectiva angajamentului și participării (mai puțin înțeleasă ca interferență, decât ca participare socială);

c) „Educația include relația individului cu condițiile individualității și personalității sale din perspectiva reflecției și responsabilității” (Geissler Erich E., *Allgemeinbildung in einer freien Gesellschaft: Standpunkte, Konzepte, Ideen, Kritik*. Düsseldorf 1977.(E. E. Geißler: Educația generală într-o societate liberă: puncte de vedere, concepte, idei, critici. Dusseldorf 1977).

CONCLUZII

Evident, în contextul traseului de profesionalizare a cadrelor didactice nu este vorba despre timpul metafizic ori epistemologic al filosofilor, nici despre acel constant științific al fizicienilor, *ci despre timpul uman și despre sensul istoriei trăite și evaluate cultural și conștient în cadrul școlii*, pe filiera sau în valorile funcției de corespundere (să ne amintim că valoarea acestei funcții este cât se poate de precizată în religie: „...precum în ceruri așa și pe pământ...”). Deci acest timp semnifică un *fenomen cultural*, cu orientare filosofică, științifică și educativă. De aceea, pentru a prezenta diferitele ipostaze intelectuale privind *problema modernității școlii* ori *formele de conștiință ale timpului* (ale mindspace-ului și ale mindfulness-ului) pe care le implică această noțiune, este necesar a face o incursiune în *aspectele și funcțiile școlii* relaționate de filosofie, de religie, de cultură și de știință, deci de un *spectru cultural și cognoscibil al activității cadrelor didactice în școala respectivă*.

Relevanța cercetării vizează esența științifică, metodologică și praxiologică a traseului de profesionalizare a cadrelor didactice care va direcționa activitățile educative de la profesorul care improvizează la profesionistul care argumentează științific activitatea, care justifică trecerea de la *meseria didactică* la *profesie ca model acțional standartizat*, fiind rezultat din formarea, internalizarea și exercitarea competențelor metodologice, de comunicare și relaționare, psihosociale, digitale, antreprenoriale, de evaluare.

Sistemele educaționale europene au un sistem de avansare bazat pe o *structură pe mai multe niveluri*, iar jumătate dintre ele au o *structură a carierei plată* unde profesorii nu pot trece la niveluri mai înalte de carieră. Pentru sistemele educaționale cu o structură a carierei pe mai multe niveluri există mai multe tipuri de scară.

Totuși, sunt unele țări, unde funcționează ambele structuri de carieră (de ex. Germania), dar cu atribuții foarte clare pentru fiecare dintre structurile de carieră.

În mai multe sisteme educaționale sunt prezentate *cerințele pentru promovarea la un nivel mai înalt al carierei*: evaluarea/aprecierea pozitivă; durata experienței profesionale; demonstrarea competențelor specifice; dezvoltarea profesională specifică; activitățile de cercetare; desfășurarea sau conceperea cursurilor de dezvoltare profesională continuă.

Prin urmare, promovarea dezvoltării profesionale pornește, preponderent, de la nevoile, obiectivele, exigențele instituției de învățământ, ale politicilor educaționale de stat, iar dezvoltarea personală plasează accentul pe nevoile personale și sociale care sunt într-o consonanță directă cu Brandul personal / profesional exprimat prin *Imagine și Conștientizare de Sine*. Dezvoltarea personală în context profesional reprezintă relația de interdependență prin care se interpun caracteristicile autentice personale în realizarea reușitei propriei cariere. Formarea continuă prin Branding profesional promovează politica educațională a statului și, de fapt, reprezintă dimensiunea credibilității unei persoane prin dezvoltare continue.

Dacă în toate domeniile de activitate adulții sunt supuși constant unor procese persuasive de înțelegere a necesității privind actualizarea abilităților și a cunoștințelor, acest lucru se impune, cu prioritate, în domeniul educației.

Trăim într-o societate nouă dar, pentru a susține progresismul și pentru a răspunde provocărilor sociale, „fiecare dintre noi trebuie să fie un învățator adevărat, ceea ce înseamnă că trebuie să fie deopotrivă discipol și maestru. Trebuie să ne instruiem pe noi înșine” [Krishnamurti J.]. O realitate invocată de G. Berger în anul 1973 este încă de mare actualitate: „prin însuși faptul că se accelerează, lumea noastră e un univers al noutății; aceasta înseamnă că învățământul capătă o nouă înfățișare. Rețetele sau procedeele pe care le-am învățat odată pentru totdeauna ar putea fi prea puțin eficiente în această continuă evoluție, care ne pune zilnic în fața unor situații neprevăzute” [Berger G.].

Parafrazându-l pe pedagogul francez, putem observa că transformările, în special cele informaționale și științifice, care au avut loc în primul deceniu al secolului al XXI-lea, par a le depăși pe cele petrecute în veacul anterior. Acesta este unul dintre motivele puternice care ar trebui să mobilizeze profesorii în procesul de formare continuă. Ei sunt practic primii agenți ai formării instituționalizate, organizate și orientate către obiective educaționale concrete, pentru că ei sunt aceia care transmit *valorile, știința și traseele formative individuale*, este clar că sunt, în același timp, primii care trebuie să-și mențină *competențele la nivel funcțional, să le adapteze transformărilor sociale și epistemologice*.

În plus, tot *profesorii sunt aceia care au menirea formală de a sprijini adulții în procesul de educație*, iar aceasta constituie un alt motiv, dar și o stringență, pentru propria formare continuă. Astfel, se impune realitatea că în condițiile societății contemporane, aflată din ce în ce mai mult sub auspiciile schimbării continue, profesia de cadru didactic nu se mai poate reduce la vehicularea strictă a unor cunoștințe ce aparțin disciplinelor tradiționale.

Profesia educatorului devine cea mai înaltă și mai dificilă dintre arte (cum o numea Sfântul Ioan Gură de Aur), căci este aceea care ar trebui să dea o formă frumoasă, dar în același timp puternică și bine articulată unui suflet viu, care nu se vede, care simte și nu iartă prea ușor loviturile și încercările greșite.

Bibliografie:

- Albu Gabriel*, Introducere într-o pedagogie a libertății. Despre libertatea copilului și autoritatea adultului. Iași: Polirom, 1998
- Bell Daniel*, The Cultural Contradiction of Capitalism. New York: Basic Books, 1976 (citată de Matei Călinescu, p. 17)
- Botkin J.W., Elmandjra M. y Malitza M.*, Aprender, horizontes sin límites. Informe al club de Roma. Madrid: Editorial Santillana, 1979
- Buta Gabriela*, Școala între învățământul tradițional și modern, accesat la 29.03.2021 pe https://www.academia.edu/40828341/%c8%98coala_%c3%8entre_%c3%8env%c4%82%c8%9A%c4%82M%c3%82ntul_tradici%c8%9aional_%c8%98i_modern%20_%20Buta%20Gabriela%20-20Academia.edu.html
- Călinescu Matei*, Cinci fețe ale modernității. Iași: Polirom, 2017
- Cerghit Ioan*, Metode de învățământ. Iași: Polirom, 1997
- Cibotaru T.T.*, Istoria învățământului și a gândirii pedagogice în Moldova. Chișinău: Lumina, 1991
- Fourer Gérard*, Éduquer. Écoles, étiques, sociétés. II-ième édition. Bruxelles: Édition de Boeck Université, 1998
- Geissler, Erich E.*, Allgemeinbildung in einer freien Gesellschaft: Standpunkte, Konzepte, Ideen, Kritik. Düsseldorf 1977. (E. E. Geißler: Educația generală într-o societate liberă: puncte de vedere, concepte, idei, critici. Dusseldorf 1977).
- Giussani Luigi*, Riscul educației. București: Editura Corint, 2005
- Ilieș V.*, Dezvoltarea personală și branding personal. Suport de curs. Universitatea Babeș-Bolyai, 2018
- Langley Marta*, Mindfulness pe înțelesul tuturor. Chișinău: Litera, 2018
- Lurçat Liliane*, Vers une école totalitaire. L'enfance massifiée à l'école et dans la société. Paris: François-Xavier de Guibert, 2001
- Psihopedagogie*. Ediția a III-a (Coord.: Cucuș Constantin). Iași: Polirom, 2009

Vicol Nelu, Educația corectivă. O metaforă societală, culturală și psihopedagogică. Chișinău: Totex-Lux, 2020

Vicol Nelu, Personalitatea profesională și demnitatea umană ale cadrului didactic. Chișinău: Totex-Lux, 2019

Vicol Nelu, Provocări societale: proiecții deschise și dinamice în profesionalizarea cadrelor didactice, în: *Vicol Nelu* (coordonator științific), *Pogolșa Lilia* (coordonator științific), Configurări actuale ale profesionalizării cadrelor didactice în contextul provocărilor societale. Chișinău: Tipogr. Print-Caro, 2020

Vrabii V., Branding profesional în educație. Ghid metodologic. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2020

**DISEMINAREA REZULTATELOR OBTINUTE ÎN FORMĂ DE PUBLICAȚII
(LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE CE ȚIN DE REZULTATELE OBTINUTE
ÎN CADUL PROIECTULUI**

LISTA

lucrărilor publicate

Lista publicațiilor se prezintă în ordine alfabetică și va fi structurată separat

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul instituției acreditate la profilul respectiv)

1.1. monografii monoautor

AFANAS Aliona, Formarea profesională continuă a cadrelor didactice: repere conceptuale și metodologice. Monografie. Chișinău : Print-Caro, 2021 ISBN 978-9975-56-878-4: 237 pagini, 14,22 c.a. ISBN 978-9975-56-878-4

CEBANU Lilia, Dezvoltarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice în procesul de formare continuă din perspectiva managerial. Studiu. Manuscris. Volum elaborat: 21 de pagini, 1,26 c.a.

ISAC Ștefania, Dimensiunile privind reconceptualizarea traseului de profesionalizare a cadrelor didactice din perspectiva conceptelor „tradițional” și „modern” în procesul de formare continuă. Monografie. Manuscris. Volum elaborat: 35 pagini, 2,1 c.a.

VICOL Nelu, Școala: ateneu al culturii și al cunoașterii. Monografie. Manuscris. Volum elaborat: 255 de pagini (15,3 c.a.)

1.2. monografii colective (cu specificarea contribuției personale)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

2.2. în reviste din străinătate recunoscute

AFANAS, A. The concept of teaching career professionalization in the context of lifelong learning. În: *Slovak international scientific journal*, 2021, nr. 49, vol.3, pp. 3 – 8. ISSN 5782-5319.

AFANAS, A. Teachers' continuous training: experimental data. În: *Annali d' Italia*, 2021, nr. 16, vol. 1, pp. 38 – 42. ISSN 3572-2436.

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

2.3.1. Categoria A

2.3.2. Categoria B

2.3.3. Categoria C

CEBANU Lilia, Valorificarea competențelor cadrelor manageriale din instituțiile de învățământ preuniversitar în dezvoltarea traseului de profesionalizare continuă. Revista Univers Pedagogic nr.2 , 2021, categoria B (elaborat și expediat pentru publicare).

PATRAȘCU Dumitru, Leadership educațional (II), în: Revista Științifică de Pedagogie și Psihologie „Univers Pedagogic”, categoria B, nr. 1 (69) 2021, ISSN 1811-5470, p. 3-19 (1,02)

VICOL Nelu, Construcția de crez științific, profesional și managerial: doctor habilitat, profesor universitar Lilia Pogolșa, în: Revista Științifică de Pedagogie și Psihologie „Univers Pedagogic”, Categoria B, nr. 1(69) 2021, ISSN 1811-5470, p. 106-112 (7 pagini, 0,42 c.a.)

3. Articole în culegeri științifice

3.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

3.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

AFANAS Aliona, Practici internaționale și naționale privind evoluția în carieră a cadrelor didactice, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 29-35 (0,42 c.a.)

ISAC Ștefania, Management al calității – premisă a performanței în educație, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, p. 70-74 (0,30 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

MELNIC Natalia (coautor: Baraliuc Nadejda), Evaluarea pedagogică – delimitări conceptuale, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 143-146 (0,24 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

MELNIC Natalia, Rolul artei plastice în dezvoltarea creativității copiilor, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 334-336 (0,18 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

MOGÂLDEA Iuliana, Coordonate socio-psiho-pedagogice privind reconceptualizarea traseului de dezvoltare a competenței sociale a studenților în procesul de formare profesională inițială, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 109-113 (0,30 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

RADU Corina, Dimensiuni psihopedagogice ale formării/dezvoltării competenței studenților de lucru cu copiii aflați în situația de risc în procesul de formare profesională inițială, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 114-118 (0,30 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

VICOL Nelu, Școala și cadrele didactice: „confruntarea” cu educația de calitate și durabilă?, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 6-14 (0,54 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

VRABII Violeta, Reglarea emoțională în procesul educațional – premisă a echilibrului comportamental, în: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Lucrările Simpozionului Pedagogic Transfrontalier, 14 mai 2021, IȘE, Chișinău: Tipogr. „Totex-Lux”, 2021, ISBN, p. 84-89 (0,36 c.a.) ISBN 978-9975-3336-2-7. – ISBN 978-9975-3336-3-4 (PDF). 373.091(082)=135.1=161.1

VRABII, V. Dezvoltarea personal a cadrului didactic prin branding profesional. În: *Profesor vizibil, profesor invizibil; poptret de dascăl*. În: Materialele Simpozionul European, 31.01-01.02, București: edumi.ro., 2021, pp.26-30. ISBN-978-973-0-33896-6.0. 25 c.a.

3.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare națională

3.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

CEBANU Lilia, Dezvoltarea competențelor manageriale ale cadrelor didactice din perspective formării profesionale continue. În: Materialele Conferinței republicane a cadrelor didactice din cadrul Universității de Stat din Tiraspol. 27-28 februarie 2021, Volumul V. Psihopedagogie și Management Educațional. Chișinău, 2021, p.119-123.

3.5. în alte culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

3.6 în alte culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

4. Teze în culegeri științifice

4.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

4.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

4.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare națională

4.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

4.5. în alte culegeri de lucrări științifice editate peste hotare 3.6 în alte culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care un volum de până la 3 pagini

5. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

5.1. cărți (cu caracter informativ)

5.2. enciclopedii, dicționare

5.3. atlase, hărți, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

6. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

Lucrări științifico-metodice și didactice:

7. Manuale

7.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

7.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific al instituției)

8. Ghiduri metodice

9. Note de curs / suporturi de curs

Alte lucrări:

10. Teze de doctor / doctor habilitat

11. Publicații științifice electronice

12. Lucrări de popularizare a științei

PATRAȘCU Dumitru (în colaborare cu Natalia Carabet), Fenomenul riscului în domeniul educațional. În: Ziarul Univers Pedagogic Pro, nr. 20 (762) din 20 mai 2021, p. 3, 4 pagini (0,24 c.a.)

VICOL Nelu, Școala în semnificațiile adânci ale realității. Ziarul Univers Pedagogic Pro, nr. 2(744) din 14 ianuarie 2021, p. 2, 3 pagini (0,18 c.a.)

VICOL Nelu, Institutul de Științe ale Educației: prin ani cu perseverență. Ziarul Univers Pedagogic Pro, nr. 9(751) din 4 martie 2021, p. 1-2, 2 pagini (0,12 c.a.)

10. Alte lucrări științifice cărți (cu caracter informativ); enciclopedii, dicționare; atlase, hărți, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice);

DATE

privind întrunirile, stagiile online (vizitele) cu savanți și specialiști de peste hotare în anul, 2021

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, ale savantului	Țara și denumirea organizației în care activează savantul	Scopul. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagiu, participări la manifestări științifice)	Data
1.	Katri Targara, Estonia Tarja Lang, Finlanda Paivi Korhonen, Finlanda	Finlanda Estonia	Practici bune în FPC a cadrelor didactice	Martie 2021
2.				

DATE

despre implementarea rezultatelor științifice în anul 2021

Denumirea lucrărilor Executantul (sectorul) Conducătorul (gradul științific, numele, prenumele)	Locul implementării (întreprinderea, organizația)	Volumul implementării, efectul economic (social) preconizat sau real	Prin ce act/document se confirmă faptul implementării (contract, proces-verbal, acord de colaborare etc.)
1.	2.	3.	4.
Chestionar (Vicol Nelu)	Stagiile de FPC online, IȘE	130 ex.	Chestionare completate
Chestionar (Vrabii Violeta)	Stagiile de FPC online, IȘE	80 ex.	Chestionare completate

DATE**despre activitatea de colaborare în sfera științei și inovării**

Colaborarea științifică cu alte organizații din sfera științei și inovării (inclusiv cu instituțiile de învățământ superior)

Organizația Subdiviziunile implicare	Forma de colaborare <i>Proiecte de cercetare</i> <i>Unități comune de cercetare</i> <i>Contracte științifice</i> <i>Organizarea manifestărilor științifice etc.</i>
Școala doctorală (US Tiraspol, US „B.P.Hasdeu” Cahul, IȘE)	Coordonarea a 6 proiecte de doctorat (Viol Nelu) Membru în echipele de îndrumare la teze de doctor în științe pedagogice (Vicol Nelu)
Școala doctorală (US Tiraspol, US „B.P.Hasdeu” Cahul, IȘE)	Coordonarea a 2 teze de doctorat (Afanas Aliona); Membru în echipele de îndrumare la teze de doctor în științe pedagogice
Școala doctorală (US Tiraspol, US „B.P.Hasdeu” Cahul, IȘE)	Coordonarea a 3 proiecte de doctorat (Pogolșa Lilia) Membru în echipele de îndrumare la teze de doctor în științe pedagogice (Pogolșa lilia)

Conducător la tezele de licență, masterat, doctorat susținute sau pregătite cu referință la proiectul realizat

Numele și prenumele conducătorului	Titlul tezei	Numele, prenumele studentului, masterandului, doctorandului
Vicol Nelu	Formarea culturii comunicării elevilor din perspectiva transdisciplinarității în învățământului general Reconceptualizarea educației patriotice a adolescenților Educația elevilor pentru integrarea în cultura europeană în contextul studierii limbii engleze Formarea competenței culturale a elevilor în contextul creației folclorice Strategii alternative de formare a competenței elevilor privind receptarea textului literar în învățământul gimnazial Dezvoltarea limbajului literar-artistic în cadrul educației lingvistice și literare	Popa Ludmila Ciobanu Ana Livițchi Irina Bălan Rodica Antip Crina Moisa Mihaela

Lista și numărul de granturi doctorale solicitate în anul 2021

Nr.	Domeniu științific	Program de doctorat	Nume, prenume conducător de doctorat	Titlu proiect
1.	Științe ale educației	Program de doctorat	Afanas Aliona	<i>Teoria și praxiologia managementului avansării în carieră a cadrelor didactice, 531.01. Teoria generală a educației</i>

Asistență, consultanță și promovare a imaginii științei

		Denumire document, Ordin, Data	Numele, prenumele
	Document de politici elaborat și aprobat de ministerul de resort/Guvern	Regulamentul de instituționalizare a activității de mentorat în învățământul general Coordonarea și membru Grupului de lucru privind inițierea procedurii de creare a Centrului de validare a educației nonformale și informale în cadrul IȘE, conform ordinului MECC nr. 349 din 06.04.2021	Vicol Nelu Pogolșa Lilia Aliona Afanas, Violeta Vrabii, Cebanu Lilia Vicol Nelu
	Recomandare metodologică elaborată și implementată în activitatea autorităților publice centrale și/sau locale		
	Participare în activitatea comisiilor instituite de Președinție, Parlament, Guvern		

Participare în activitatea grupurilor de lucru instituite de ministere, departamente	Coordonator al grupurilor și al comisiilor cu privire la elaborarea programelor de examinare și a itemilor pentru probele de examene în cadrul examenului de BAC profesional (conform ordinelor MECC nr. 408 din 19.04.2021 și nr. 410 din 20.04.2021)	Vicol Nelu
	Președinte al comisiei, categoria „Profesor al anului”, în cadrul concursului republican „Pedagogul anului”, ediția 2021, organizat de MECC, ordin nr. 438 din 26.04.2021	Vicol Nelu Melnic Natalia, membru al Comisiei „Învățătorul Anului”
	Membru al Consiliului Republican de Atestare a cadrelor didactice/de conducere, ordin MECC nr. 308 din 25.03.2021	Vicol Nelu Afanas Aliona
	Membru al Consiliului Național pentru Curriculum, ordinul MECC, nr. 704 din 08.06.2021	Vicol Nelu
Aviz la proiect de lege sau alt act normativ	Membru al Grupului de lucru privind modificarea și implementarea regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților, aprobat prin HG nr. 691/2017. Ședința on-line din 20.04.2021 (conform procesului verbal)	Vicol Nelu Afanas Aliona
Seminar sau altă manifestare organizată pentru utilizatori	Ședința de lucru a Comisiilor pentru elaborarea programelor și a itemilor la disciplinele de examenul la BAC-ul profesional	Vicol Nelu

Promovarea științei și realizărilor din sfera științei și inovării prin emisiuni TV / Radio

Emisiunea TV / Radio (data)	Tematica interviuării	Numele, prenumele interviuatului
1.		

Participări la manifestări științifice, expoziții, saloanele de invenții, workshop-uri, mese rotunde

Denumirea manifestării științifice, expoziții, workshop-uri, mese rotunde (data)	Participanții	Tematica prezentărilor	Distincții obținute
Conferința republicană a cadrelor didactice din cadrul Universității de Stat din Tiraspol. 27-28 februarie 2021	Cebanu Lilia	Dezvoltarea competențelor manageriale ale cadrelor didactice din perspectiva formării profesionale continue	Certificat de participare
Simpozionul European, Profesor vizibil, profesor invizibil; popret de dascăl, 31.01-01.02, București	Vrabii Violeta	Dezvoltarea personală a cadrului didactic prin branding profesional Cum să îmbunătățim calitatea timpului în mediul de învățare	
Conferința științifico-practică internațională „Dezvoltare economică și cercetare” 18-19 martie 2021 Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova.	Melnic Natalia	Importanță majoră a managementului timpului în managementul curricular	
Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” desfășurată în			

<p>contextul Zilei Internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei dedicată aniversării a 75-a de la instituționalizarea primelor institute de cercetare academică și aniversării a 60-a de la formarea Academiei de Științe a Moldovei, 11-12 februarie 2021, ediția a III-a.</p> <p>Simpozionul Pedagogic Transfrontalier „Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice”, IȘE, 14 mai 2021</p>	Vicol Nelu	Școala și cadrele didactice : „confruntarea” cu educația de calitate și durabilă ?	Diplomă
	Afanas Aliona	Avansarea în carieră : abordări metodologice	Diplomă
	Melnic Natalia	Evaluarea pedagogică – delimitări conceptuale	Certificat
	Vrabii Violeta	Reglarea emoțională în procesul educațional – premisă eficace a echilibrului comportamental emoțional	Certificat
	Isac Ștefania	Management al calității – premisă a performanței în educație	Certificat
	Mogâldea Iuliana	Coordonate socio-psiho-pedagogice privind reconceptualizarea traseului de dezvoltare a competenței sociale a studenților în procesul de formare profesională inițială	Certificat
	Radu Corina	Dimensiuni psihopedagogice ale formării/dezvoltării în procesul de formare profesională inițială a competenței de lucru a studenților cu copiii aflați în situații de risc	Certificat
	Vicol Nelu Afanas Aliona Melnic Natalia Vrabii Violeta	Metode inovative de predare, inclusiv învățarea pe sarcini de lucru (experiențe din Finlanda și Estonia)	Certificat, eliberat la 14 mai 2021 (semnături: Sampo Suihko, lider de proiect; Natalia Grău, secretar de stat MECC)
	<p>Sporirea calității și eficienței Învățământului Profesional tehnic în Republica Moldova (Twinning Project: EuropeAid/160193/DD/ACT/Multi), aprilie 2021</p>		
<p>Participarea la Euroinvent Book Salon, 13 Edition 2021, Iași, România</p>	Echipa Proiectului	Monografia colectivă „Configurări analitice ale profesionalizării cadrelor didactice în contextul provocărilor societale” (Coord.șt.: L. Pogolșa; N. Vicol). Chișinău: Prin-Caro, 2020	Diploma of Excellence, May 22, 2021(semnături: Constantin Luca; Ion Sandu)

Redactori-șefi, membri ai colegiilor de redacție a revistelor științifice naționale în 2021

Nume, prenume	Revista
Vicol Nelu Pogolșa Lilia Afanas Aliona	Revista Științifică de Pedagogie și Psihologie „Univers Pedagogic”, Categoria B (IȘE)

Președinți/secretari/membri ai consiliilor științifice specializate / comisiilor de susținere a tezelor de doctor habilitat/doctor

Nume și prenume – președinte/secretar	Data	Titlul tezei/Specialitatea/conducător științific	Numele, prenumele doctorandului
Afanas Aliona, secretar	27 aprilie 2021	Coordonate conceptuale ale sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule	Buimestru Lilia

Referenți la susținerea tezelor de doctor habilitat/doctor

Numele și prenumele – referent	Data	Titlul tezei/Specialitatea/conducător științific	Numele, prenumele doctorandului
Vicol Nelu	27 aprilie 2021	Coordonate conceptuale ale sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule	Buimestru Lilia

Președinți/secretari/membri ai seminarelor științifice de profil

Nume și prenume – președinte/secretar	Data	Titlul tezei/Specialitatea/conducător științific	Numele, prenumele doctorandului

Alte date:

Planificarea stagiilor de formare continuă/de experiențe și practici bune a membrilor echipei pentru semestrul II al anului de cercetare.

Conducătorul / Coordonatorul Proiectului:**Dr.conf.univ. Nelu VICOL**